

Implementering af den landsdækkende database Danespine på Rygkirurgisk Center Middelfart

Ane Simony, Karen Højmark Hansen, Carsten Ernst & Mikkel Østerheden Andersen

KVALITETS UDVIKLINGS- ARTIKEL

Rygkirurgisk Center
Middelfart,
Sygehus Lillebælt

Ugeskr Læger
2014;176:V01130019

Der udføres årligt ca. 12.000 rygkirurgiske indgreb i Danmark [1]. Det præcise tal er vanskeligt at opgøre, da der udføres forskellige operationer og anvendes et stort antal operationskoder [1]. Aktiviteten har været stigende siden 2007, dog med nogle regionale forskelle, men på landsplan er antallet af rygoperationer steget med 18,4% fra 2007 til 2010 [2]. Størstedelen af de rygkirurgiske operationer (ca. 80%) udføres for degenerativt betingede tilstande som lumbal diskusprolaps, spinalstenose og kroniske lænde-ryg-smerter, mens de øvrige ca. 20% domineres af onkologiske tilstande, deformiteter, traumer og infektioner.

Rygkirurgi har igennem de seneste par år været til debat i pressen både i Danmark og i udlandet. Der har været spekulationer om, hvorvidt der blev udført for mange rygoperationer, udfaldet af operationerne, og om indikationerne for kirurgisk intervention var for lemfældige især i den private sektor [3, 4]. Behovet for en rygkirurgisk database blev mere og mere påtrængende [5].

Svensk Ryggkirurgisk Förening etablerede i 1992 den rygkirurgiske database Swespine, hvor estimeret 80% af alle svenske rygoperationer bliver registreret [4]. Denne database blev erhvervet ultimo 2008 af Dansk Ryggkirurgisk Selskab med den ambition at

skabe en landsdækkende rygkirurgisk database i Danmark, Danespine.

I Danespine opsamles patientoplyst præoperative data, kirurgindberettet operative data og patientoplyste data efter et, to fem og ti år.

Rygkirurgisk Center Middelfart, der organisatorisk hører under Ortopædkirurgisk Afdeling på Vejle Sygehus, blev dannet ved en fusionering af den regionale rygkirurgi i Region Syddanmark med start i efteråret 2009. Formålet var at samle den elektive lumbale kirurgi på en matrikel for at styrke den rygkirurgiske behandling i regionen. I forbindelse med etableringen af den rygkirurgiske enhed blev det vedtaget at danne et rygkirurgisk forsknings- og kvalitetssikringssekretariat. Ved sekretariatets opstart i sommeren 2010 blev den primære opgave at implementere Danespine som et kvalitetssikringsværktøj på afdelingen.

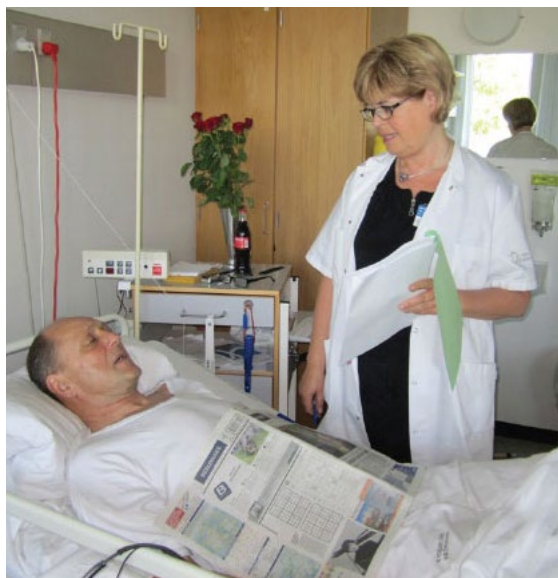
Formålet med denne udviklingsartikel er at undersøge registreringsgraden i Danespine af de udførte operationer på Ryggkirurgisk Afdeling i Middelfart samt præliminært at rapportere svarprocenten og etårsresultaterne postoperativt.

METODE

Alle patienter, der opereres på Ryggkirurgisk Center Middelfart, får tilsendt Danespinespørgeskemaet forud for den planlagte operation. På operationsdagen indsamles skemaerne på sengeafdelingen, hvorefter dataene indtastes sammen med stamdata på patienterne, så de foreligger på operationstidspunktet. Umiddelbart postoperativt udfylder kirurgen online operationstekniske data og oplysninger om eventuelle komplikationer. Postoperativt udsendes der followupskemaer, og svarene indtastes ligeledes.

Registreringsgraden i Danespine er bestemt ved en sammenligning af tal fra det patientadministrative system og antallet af operationer, der er registreret i Danespine i perioden fra den 1. juni 2010 til den 31. maj 2011.

Som resultatparametre anvendtes ryg- og ben-smerter målt på en visuel analogskala (0-100), EuroQol (EQ-5D) samt komplikationsfrekvensen. Til statistisk bearbejdelse af data fra Danespine er benyttet Stata/IC 12.1.

En lægesekretær i gang med indsamlingen af spørgeskemaer til Danespineregistrering før en operation. (Foto er gengivet med tilladelse fra personerne på billedet).

RESULTATER

I det første år i drift (1. juni 2010-31. maj 2011) blev der ifølge det patientadministrative system opereret 849 patienter med lænde-ryg-lidelser. I Danespine er der i den samme periode registreret 846 (99,6%) patienter opereret for lænde-ryg-lidelser. Der findes præoperative skemaer for 845 (99,5%) patienter og etårsfollowupskemaer for 711 patienter (83,7%).

Fordelingen af patienter på diagnoser kan ses i **Tabel 1**. Der er registreret 337 diskusprolapsoperationer, 255 dekompressionsoperationer, 119 instrumenterede deseoperationer, 101 uinstrumenterede deseoperationer, 11 diskusproteseoperationer og 22 andre indgreb.

Kønsfordelingen var ca. 1:1 med 416 mænd og 430 kvinder med en gennemsnitsalder på 56 år. I alt 250 (29%) af patienterne var tidligere rygopereret, 153 patienter én gang, 53 patienter to gange og 44 patienter tre gange.

Præoperativt angav patienterne en gennemsnitlig visuel analog-score for bensmerter på 63,2 og for rygsmerter på 54,0, ved etårskontrollen sås et signifikant fald til 33,2 for bensmerter og 34,6 for rygsmerter. EQ-5D steg fra 0,33 til 0,62 postoperativt ($p < 0,05$).

Der blev registreret 107 perioperative komplikationer (12,7%) (**Tabel 2**). Komplikationerne udløste 15 reoperationer under den primære indlæggelse. De hyppigste årsager til reoperation var lukning af dura-defekter, udtømmning af hæmatomer og drænage af infektioner.

Inden for det første år efter udskrivelsen blev 54 (6,4%) patienter reopereret. Den hyppigste årsag til reoperation var recidivprolaps hos 25 patienter og re-dekompression ved spinalstenose hos 13 patienter.

DISKUSSION

En primær registrering på over 99% af operationerne er tilfredsstillende.

Vi har ikke kunnet foretage en national sammenligning af registreringsgraden, da landsdækkende data ikke er tilgængelige i Danespine.

En 12-månedersopfølgingsrate på lige under 85% er tilfredsstillende sammenlignet med den nationale opfølgning på 48%. Nationalt er det dog glædeligt, at opfølgingsgraden er steget fra 19% i 2009 til 48% i 2010, og at flere afdelinger i det seneste år har tilmeldt sig Danespine.

Sammenlignes der med Swespine, hvor den landsdækkende opfølgning ligger på 75% for prolapsopererede [6-8] og f.eks. det Danske Hoftealloplastik Register, hvor den primære registreringsprocent i 2009 lå på 96,3, er der lang vej igen for de rygopererende enheder [9].

TABEL 1

Fordelingen af patienter på diagnoser.

Diagnose	Patienter, n
Lateral prolaps	308
Central prolaps	46
Central spinalstenose uden listese	169
Central spinalstenose med listese	63
Lateral spinalstenose	126
Spondylolistese	42
Segmentrelateret smerte uden listese	62
Postoperativ instabilitet	2
Anden diagnose	28

TABEL 2

De registrerede perioperative komplikationer.

Komplikation	n	%
Durarift	68	8,04
Hæmatom	12	1,42
Urinvejsinfektion	10	1,18
Urinretention	8	0,95
Rodlæsion	4	0,47
Sårinfektion	2	0,24
Cauda equina-syndrom	1	0,12
Fejlplaceret implantat	1	0,12
Trombose	1	0,12
Emboli	0	0
Død	0	0
Totalt	107	12,7

I modsætning til Sygehus Lillebælt, hvor man fra ledelsen bevidst har valgt at finansiere rygkirurgisk kvalitetssikring, er det på de fleste andre rygopererende afdelinger lægerne selv, der står med registreringsarbejdet. Danespine er registreringstungt, og i en travl hverdag, hvor der ikke specifikt er allokeret resurser til kvalitetssikring, bliver produktion naturligvis prioriteret højere.

Der har i mange år manglet et nationalt værktøj til erfaringsopsamling af den samlede brede rygkirurgiske produktion. Denne præliminære opgørelse med mere end 800 prospektivt registrerede rygopererede patienter er os bekendt det hidtil største danske publicerede materiale. I modsætning til tidligere publicerede danske artikler, hvor resultaterne har været rapporteret på baggrund operationsmetoden, er denne udviklingsartikel rettet mod at give et samlet overblik over effekten af rygkirurgiske operationer på en afdeling.

Af resultaterne fremgår det, at patienterne oplever lindring af deres ben- og rygsmerter samt en forbedret livskvalitet målt på EQ5D. Denne selvrapporterede bedring svarer til de resultater, der er rapporteret fra Sverige i et nyligt publiceret stort materiale om patienter, der er opereret for spinalstenose [10]. Frekvensen af duralæsioner i denne opgørelse ligger lidt over frekvensen i det svenske materiale, hvilket kan tilskrives, at en højere andel af de patienter, der blev opereret i Middelfart, tidligere er blevet opereret i ryggen. Af resultaterne fremgår det, at patienternes postoperative resultater ikke blev påvirket af en evt. duralæsion, men den postoperative indlæggelse blev forlænget af denne komplikation [10].

En national rykirurgisk database vil på den enkelte afdeling tydeliggøre patienternes resultater efter forskellige rykirurgiske indgreb og dermed være et redskab til sammenligning af forskellige operationsmetoder. Det er sandsynligt, at Danespine vil indgå i rykirurgisk forskning i fremtiden, og at man i flere publikationer vil gøre brug af de data, der lagres i denne database.

KORRESPONDANCE: Ane Simony, Rykirurgisk Center Middelfart, Sygehus Lillebælt, Østre Hougvej 55, 5500 Middelfart. E-mail: ane.simony@slb.regionssyddanmark.dk

ANTAGET: 29. maj 2013

PUBLICERET PÅ UGESKRIFTET.DK: 6. januar 2014

INTERESSEKONFLIKTER: ingen. Forfatterens ICMJE-formularer er tilgængelige sammen med artiklen på Ugeskriftet.dk

TAKSIGELSE: Sekretær Britta Kristensen takkes for indsamling af spørgeskemaer samt foto.

LITTERATUR

- Rasmussen S, Jensen CM, Iversen MG et al. Lumbal spondylolose for degenerativ ryglidelse i Danmark i 2005-2006. Ugeskr Læger 2009;171:2804-7.
- Broe L. Benchmarking af behandlingspraksis rygoperationer. www.regioner.dk/Økonomi/Benchmarking/~media/Filer/Økonomi/Effektiviseringer%20og%20benchmarking/CaseNo092215950061v1Benchmarking%20af%20behandlingspraksis%20for%20rygoperationer.ashx (5. jun 2012).
- Winther J. Antallet af rygoperationer er i stærk stigning. Politiken, 11. juni 2010.
- Fritzell P, Strömquist B, Hägg O. A practical approach to spine registers in Europe: the Swedish experience. Eur Spine J 2006;15:S57-S63.
- Rasmussen S, Iversen MG, Kehlet H. Behov for en national database ved operation for lumbal spondylolose. Ugeskr Læger 2010;172:3245-9.
- Ohrn A, Olai A, Rutberg H et al. Adverse events in spine surgery in Sweden: a comparison of patients claims data and national quality register (Swespine) data. Acta Orthopædica 2011;82:727-31.
- Strömquist F, Jönsson B, Strömquist B. Dural lesions in lumbar disc herniation surgery-incidence, risk factors and outcome. Eur Spine J 2010;19:439-42.
- Strömquist B, Fritzell P, Hägg O et al. One-year report from the Swedish National Spine Register. Acta Orthop Suppl 2005;76:1-24.
- Dansk Hofteregister, Årsrapporten 2011. www.dhr.dk/Ny%20mappe/rapporter/DHR%20Aarsrapport_2011%20t_web.pdf (10. jan 2013).
- Strömquist F, Jönsson B, Strömquist B. Dural lesions in decompression for lumbar spinal stenosis: incidence, risk factors and effect on outcome. Eur Spine J 2012;21:825-8.

PUBLICERET PÅ UGESKRIFTET.DK
22. SEPTEMBER 2014

Peritoneal tuberkulose kan diagnosticeres med laparoskopi

Jakob Ferløv Schwensen, Mustafa Bulut & Andreas Nordholm-Carstensen

To tilfælde af svær variceblødning ved Brickerblærestomi

Dagmar Lunden, Johan Poulsen & Brian O. Kloster

Idiopatisk pulmonal hæmosiderose hos et etårigt barn med Downs syndrom

Anna Elisabeth Lewis, Christina Engel Høj-Hansen, Frederik Buchvald et al

Hurtig patientnær diagnostisk beredskab er vigtig ved mistanke om Middle East respiratory syndrome-coronavirusinfektion

Michael Kemp, Silje V. Høgh, Marianne N. Skov et al

Brug af antityroid medicin bør begrænses mest muligt i første trimester

Stine Linding Andersen & Peter Laurberg

Behandling af traumatiske bløddelslæsioner i ansigtet

Marie Anneberg, Jens Martin Heje & Javed Akram

Mekanisk kredsløbsstøtte ved hjælp af cirkulationspumpe anlagt gennem vena subclavia hos en patient med akut hjertesvigt

Lars Nikolaj Hansen, Anja Fabrin, Marianne Kjær Jensen et al

Dansk Hertesvigts Database tyder på underrapportering og underbehandling blandt ældre

Line Lisbeth Olesen

Akut infantilt hæmoragisk ødem

Anna Knakkergaard & Thomas Thelle

Pompes sygdom er en differentialdiagnose ved muskelsvaghed og abnorm træthed

Julie Schjødt Hansen, Anne R. Ellingsen, Caroline M. Andreasen et al